

DIRECTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
învoială

Unitatea

REDACTOR:
Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

La marginea răbdării

Preoțimea este cea mai răbdătoare și cea mai puțin exigentă tagmă socială. Trecutul vitreg a învățat-o la trai simplu. Sărăcia i-a fost în toată vremea prieten și tovarăș de drum. — De aceea a purtat și acum, de un an de zile încoace, cu resemnare îngerească loviturile sorții și răutatea omenească, ce s'a prăvălit din belșug asupra ei. A așteptat și a nădăjduit. A semănat și în jurul său, în milioanele celor necăjiți și încruntați, sămbetul nădejzii.

În vremea din urmă însă, semne tot mai multe, răslește încă dar extrem de îngrijorătoare, arată că cuțitul a ajuns la os. Foamea se ridică în vechile case parohiale și cere alinare. Gerul celei mai negre mizerii stă să înghete familiile săndătoase, cari au fost și sunt mândria cea mai aleasă a Ardealului nostru. — Din diferite părți pleacă „apeluri” și chemări la luptă salutară, strigăte îndurerate după ajutor în clipa desnădejzii. Se lățește tot mai stăruiitor gândul unor mișcări neobișnuite în biserică: solidarizarea într'un fel de grevă în agendele administrative. Unii se gândesc, ca ultim mijloc, chiar la o demisie în bloc și la prăsierea altarelor.

Nimeni, de sigur, nu va putea aproba astfel de mișcări, străine de gândurile bisericii și cari, în atmosfera încărcată de astăzi, ar putea avea urmări incalculabile în viața țării. — Să nu se uite însă, că vina și răspunderea întregă o are cinstita cărmuire. Călcând constituția și legile, ea a scos, pur și simplu, pe preoți dintre slujbașii statului, și i-a trecut în rândul miluiților și cerșetorilor țării. Le-a croit „salarii” mai mici decât servitorilor dela ministere. Le-a lăsat însă aceste sume de batjocură, pentruca poporul să creadă că preotul e plătit boereste de stat. — Cu un suveran dispreț față de lege și dreptate, a croit apoi salarii după plac și după confesiuni. Ca nu cumva cultele să se solidarizeze în afirmarea drepturilor. — În clipa din urmă s'a îngrijit să samene dihonnia și între centre și preoțimea din pastorație, tratând mai vitreg pe cei din urmă, decât pe cei dintâi. — Și, după ce în felul acesta a reușit să asigure vrajba dintre cler și popor, între diferitele culte și între diferitele categorii ale aceleiași confesiuni, își bate joc de toți, neplătind, de 8 luni de zile, pe nici unii din ei.

Mai este însă un vinovat pentru aceasta stare a lucrurilor. Am mai spus-o: conducerea bisericii ortodoxe. Umblând să-și creieze situațiuni „dominante”, s'a dat plainică în mâinile francmasoneriei guvernamentale, împotriva căreia abia acum încearcă să schițeze gesturi de proteste timide.

Deși ar putea înțelege ușor: în felul acesta situația nu se va îndrepta. Dimpotrivă, va fi tot mai rea. Nu există decât o singură cale mântuitoare: solidarizarea tuturor pentru cauza comună. Cei mici, sub povara mizeriei, au înțeles acest lucru: mișcările de salvare cearcă să le facă împreună ortodocși și uniți. — Vor înțelege-o și dominanții cei mari? E clipa din urmă!

Vinovații cei mari

Tineret cum nu dorim — Vina școlii și a dascălimei „emancipate” — Indicatori ce se impun în fața răului intrus în sanctuarele luminii

de prof. DUMITRU NEDA

Vremurile grele pe cari le trăim le face par'că și mai grele spectrul viitorului ce se desinează în zare tulbure, amenințător, încărcat de fulgere. Rândurile tinerimei ce se îmbulzește în locurile veteranilor retrași de pe arenă, în loc să inspire încredere de mai bine, dau loc la prognosticuri sumbre cari, chiar exagerate de-ar fi, își au totuși temelurile lor factice. Prea repede și ușor se împacă această tinerime cu asasinii din sânul său; prea firești i-se par excesele de natură sentimentală; prea puțin își face chestie de conștiință din respectarea drepturilor și bunurilor altuia; prea e lipsită de bunul simț ce impune celui mai tânăr respect față de cel mai în vârstă; prea dese dovezi dă de ușurătate soră cu frivolitatea în vorbă, în purtare și în port, ca să nu pună pe gânduri pe cei cu drag de viitorul acestui neam, încunjurat de atâția dușmani.

Nu susține nime, Doamne ferește, că s'ar putea face atari reproșuri tuturor tinerilor. Cunoaștem între ei și pilde vli de cel mai curat idealism ce se poate dori. Prea sunt însă puțini aceștia. Așa de puțini că și-se strânge inima de durere trecându-i în revistă.

Vinovații cei mari pentru această stare de lucruri sunt doi: școala necreștină și „luminile” ei. Acestora este a li-se mulțumi în primul rând noul tip, respective nouile specimene, — încrezute în pumni și în fălci, — ale speciei umane. Dascăli mici și mari, cu grăul și în scris, în manuale de școală și în tipărituri menite masselor trecute, de bine de rău, prin filatura școlii, se întrec să acrediteze credința că suntem pogoritori din maimuțe, animale din animale, drept că „evolute”, dar la urma urmei tot animale. Și tocmai fiindcă suntem cu toții din maimuțe, cum ar fi să nu maimuțărăm și noi românii pe alți frați întru simiană obârșie, și să nu împuim capetele tinerelor din bună vreme, cu această înălțătoare revelație a „științei”? Elevii clasei IV. secundară caută să afle că sunt coboritori din maimuța anthropopitecus (D. D. Pătrășcanu: Istoria veche. București. 1929. pag. 6); cei dintr'a VI. sec. având să se desfășeze în icoana reconstruită a strămoșei goale goluțe, și cu coadă, pe lângă lămuririle anatomice ticluite de așa încât să rămână cu convingerea că așa zisul homo sapiens de acum doar de reprezentă în seria animală o speță de vertebrate cu un organism perfecționat față de al strămoșilor neleșiți încă din animalitate. (Dr. G. Banu: Anatomia, București. 1930. pag. 8 și 116).

Așa se propune aproape în toate liceele și școlile normale. Așa la școlile superioare.

Cum ar fi deci să nu-și arate cutare dascăluț, tinerel de ani și de pricepere, „înțelepciunea”, luând publice, și cu atât mai vartos în școală, în bătaie de joc, credința, timbrată învechită, în existența lui Dumnezeu (caz pus pe hârtie de d. inv. Șerban Filon)? Cum n'ar face așa ceva cutare profesoraș ce vrea să pară cu orice preț monstru de erudiție? Și la ce altfel de concepții de viață și de „bravuri” ne-am putea aștepta dela ucenicii unor asemenea măestri, ca acelea dovedite în Aprilie trecut de liceenii Gheorghe Tudor (15 ani) și Bilă I. Marin (de 13 ani), cari trag, fără pic de remușcare de conștiință, focuri de revolver în ceafa șofeurului F. Blago, cu gând de a-l ucide spre a-l jefui, pe șoseaua Brașov—Predeal? Și întru cât se deosebește, intrinsece, „moralitatea” acțiunii acestor doi criminali pușintei de ani, de „moralitatea” convingerii teoretice, coapte (?) a unui titrat destul de proaspăt, care între rânjete și improșcături imunde (dânsului asta i-se pare . . . schimb civilizată de idei) lasă să se înțeleagă că pe noi preoții morala noastră ne obligă la milă și iertare, celor de categoria titratului însă morala lor (!) le îngăduie orice bătănie și violență chiar. Ce să-i faci însă dac'a cetit omul pe Nietzsche? Se simte „Übermensch” și pace. Și nu care cumva, când își ia nasul la purtare, să-l calci pe coadă, — pardon, pe bătătură! — că-i gata beleaua. Li sare țandăra. Pojghița subțirică, suprapusă de evoluție, plesnește ușor și de sub ea țisnesc, nestăpânite, pornirile atavice, moștenite dela strămoși ce umblau încă în patru picioare. (Cel puțin așa-i prezintă pe strămoșii speței umane, în numele științei pentru toți, d. prof. univ. I. Simionescu: Viața omului primitiv).

Ar trebui să trăim în lună ca să ne scape simptomele de crescândă sălbătăcire a moravurilor și nexul causal dintre acest fenomen îngrijorător și uzinele demoralizării: școlile din cari e scos spiritul creștinismului, creator al omului moral (Michelet) apărător de neam, țară, limbă și lege, pentru conștiință, nu dintr'un vag și ușor de înăbușit simțământ de ciurdă. Și am fi vrednici de disprețul celor ce nu se sflesc a-și afișa rubedenia cu cimpanezeul și gorila, dacă n'am scoate, pentru ulterioară, dărză și conștiință urmare, învățămintele ce se desprind din cuvântul rostit în 25 Noembrie 1924 de Sfântul Părinte Plu XI: „Școala ori e un templu (un templu în care Dumnezeu își are tronul său și altarul său), ori e o speluncă (o speluncă din care vor ieși bandiții de mâine pentru a duce disordinea și răsturnările în sânul societății)!”

Țara noastră are drept deviză: Nihil sine Deo. Cărțile de școală însă mișună de afirmații ce surghiunesc pe Dumnezeu din minți și din inimile elevilor. Iar unii luminători ai lor își uită de marea reverință cu care datorează sufletelor tinere, și intră în ele cu toată armatura unor haiduci. Ba câți chiar și dintre cei cu simțul răspunderii mai viu și mai declarat nu-și uită că „un profesor ori un director nu va fi decât un semi-profesor, ori un semi-director dacă se va mărgini să mobilizeze memoria elevilor săi, să le instruiască rațiunea ori chiar și voința”, — vorba card. † Mercier, — datorința lor fiind să crească creștini deplin, practicanți; să formeze caractere întregi pentru barou, magistratură, administrație, armată, preoție, cum zice acelaș. Nu însă candidați la pușcărie, tăciunari și vertebre călăuzite de o singură morală: aceea a instinctului, deprinși întru manuarea unui singur fel de arme: cople, brânci, fălci și colți.

O razie prin vraful cărților de școală, cu scopul de a nota aberațiile anticreștine, se impune. Cateheții sunt cei mai în măsură s'o facă. Acțiunea de eliminare a tot ce-i primejdios sub acest respect, s'ar putea și ar trebui începută numai decât. Cu neputință ca ortodoxia în acest punct să nu fie de acord cu noi. Cum iarăși cu neputință este să nu ajungem apoi, cu vremea, la o purificare a atmosferei școlare, atât în ce privește personalul aflat nevrednic, cât și în ce privește manualele. Cel puțin dincoace de munți.

Regele și guvernul nostru omagiază pe Sf. Părinte. Cade bine sufletului nostru să vedem între cei ce aduc Capului creștinătății omagiile lor și ale statelor ce cărmulesc, și pe Suveranul nostru, dimpreună cu premierul țării, d. Iorga.

Telgrama Maestății Sale e în franțuzește; de următorul cuprins:

Je profite de l'occasion du dixième anniversaire de l'Avènement du Votre Sainteté pour Lui exprimer mes vœux les plus sincères.

CAROL de Roumanie.

A dlui ministru președinte Iorga e în alinește, fiind formulată precum urmează:

Sanctitati Tuae, orbis catholici sapientia Ductori, studiorum fervido cultori multos annos optat — Praeses Regii Consilii Ministrorum Rumaniae. — IORGA.

Le stă atât de bine acestor telegrame din părțile latinilor dela Dunăre, alătura de ale regelui Albert al Belgiei, Boris al Bulgariei, Vittorio Emanuele al Italiei, Alexandru al Jugoslaviei și de ale președinților de republică: Miklas al Austriei, Masaryk al Cehoslovaciei, Kiviesis al Letoniei, Doumer al Franței, Hindenburg al Germaniei, Horthy al Ungariei, Moscicki al Poloniei ș. a. — Pontificele roman e forță morală și autoritate impunătoare și azi, în lumea atâtor valori ieri mari, astăzi devalorizate; e singura mare putere morală recunoscută și respectată de prieteni și vrăjmași.

Filosofia faptelor *)

Știu prea bine că „o conștiință bună și curată ne înveselește mai mult decât toată învățătura filosofilor, (Urmarea lui Hristos, I, 24). Căci doctrinele filosofilor, în parte covârșitoare, sunt „îmblătiri de pale goale”. Sistemele se contrazic. Altele sunt pure subtilități, ce nu le înțeleg nici autorii lor. S'ar putea scrie volume instructive despre nădrăvăniile și năsbătările profesate de „magistri”. Nu e prostie omenească, despre care să nu se fi scris tratate savante. E destul să ne evocăm în memorie cuvintele lui Faust:

Magistru îmi zic și doctor chiar,
De zece ani, însă 'nzădar
Îmi port în sus și 'n jos pe-aici
De nas pe bieții-mi ucenici —
Și văd că nu putem nimica știi
Acest gând înima-mi va mistui.

(Trad. I. Gorun).

Decât sistemele cele mai savante din compendii și cele mai subtile din fantasmă, am

* Cuvântul introductiv la scrierea cu acest titlu, gata de tipar.

crezut de mult, că-l mai sănătoasă filosofia ce se desprinde din fapte imediate. Nu din orice fapte. Totuși din foarte numeroase.

Un ciclu l'aș putea numi *Salvări* neexplicabile din pericole, din gura morții. Altciclu, prin antiteză, îl voi numi: *Alergări* în gura morții (involuntare, dar impulsive). — Alte cicluri sunt formate din visuri caracteristice, din presimțiri, bilocații, televiziuni (în spațiu și timp), case cu stafii, inspirații și altele, cum vom vedea succesiv.

Toate sunt inexplicabile pe cale normală. Multe sunt în directă contradicție cu legile naturale cunoscute.

În sine, ele sunt foarte explicabile pentru cei ce vreau să admită explicația simplă, străveche.

Pentru naturalistii savanți, pentru pozițivii moderni, pentru psihologiiștii experimentali — și cum îi mai chiamă — ele sunt adevărate poticniri, obstacole, absurdități. Cearcă a-le înlătura fie prin negări simple: „nu există”, „imposibile”; fie calificându-le drept halucinații, iluzii, hazarduri, minciuni, născociri fantesiste etc.

Răspunsul cel mai nimerit la „explicații” și interpretări de aceste este acumularea de fapte și observații. De aici atitudinea ce mi-am impus: *Răstălmăcirile teoretice să fie strivite de greutatea faptelor!* Atunci se va impune de sine filosofia corespunzătoare.

Prin analogie voi cita cazul *meteoritilor*, sau al „pietrelor ce cad din cer”.

Se scria anul 1790, când Stütz, directorul Muzeului de Științe Naturale din Viena, afirma:

„Pe la mijlocul acestui veac mai erau capete „luminate” cari credeau în fabula, că pot cădea pietri din cer. Dar astăzi nu este nici un cunoscător al științelor naturale, care să admită așa ceva”.

Nu au trecut multe decenii după această afirmare categorică și Muzeul de Științe Naturale din Viena a ajuns să aibă colecția cea mai bogată de meteoriti, căzuți alevea din spațiile planetare.

Lavoisier, renumitul reformator al chimiei, încă era un antagonist al „fabulei” pietrelor ce cad din cer.

Foia „Unirii”

Papucii lui Mahmud

Insemnări pe marginea noului roman al pâr. Gala Galaction

de prof. Eugen Bucur

Anul literar 1932 a început bine cu acest al doilea roman al pâr. Galaction. Prin el autorul adâncește mai mult viața creștină-morală ca temă a literaturii frumoase. În Roxana, primul său roman, prevalând ideologia creștină, acțiunea e redusă. Aceasta lipsă se completează, în mod fericit, în romanul Papucii lui Mahmud.

Subiectul lui este ispășirea unei crime săvârșite de Savu Pantofaru, eroul romanului. — În timpul războiului pentru neatârănare, armata noastră câștigă o biruință strălucită asupra oștii turcești și vestea căderii Plevnei e adusă în târgușorul Rușii de Vede de o ceată de prizonieri turci, escortați de sergentul Iorgu Mutafu. Bucuria e generală, iar câțiva cetățeni, în frunte cu Mutafu, sărbătoresc în cărciuma lui Vancea zdrobirea Turcilor. Între aceștia e și Savu Pantofaru. Dar vinul e prea tare pentru cizmarul nostru, care părăsește localul, beat turtă. În starea sa de inconștiență îi vine în minte uciderea de către Turci a unchiului Iordache și batjocorirea mătușei Profirița. Sufletul lui Savu

se aprinde împotriva „lifestelor păgâne” și, ca să răsbune mârșăviile lor, omoară pe cel dintâiu Turc ieșit în cale-i, pe prizonierul Mahmud. Săvârșește astfel crima care schimbă întreg rostul vieții sale de până acum. Crima nu e cunoscută decât de Iorgu, care, în ziua următoare, între altele îi spune lui Savu: »despre partea cealaltă să n'ai nici o grijă... Turcu... a căzut pe drum între Peret și Ruși... care va să zică n'a intrat aici în târg...» Dar Savu face ochii mari. Lui nu-i vine să creadă acest lucru, până Iorgu îi amintește de Turcul care mersese în urma lor, cu degetele picioarelor ieșite din papuci.

Echilibrul sufletesc al lui Savu se sdruncină. »Savu isbucni în plâns... Era în el o trezire de durere, de căință, de desnădejde atât de grabnică și înfricoșată, că simțirea lui întregă se răsucea ca o pânză de vâreț, pe mare, într'un burghiu năpraznic de vânturi întâlnite».

Fără să vrem, ne aducem aminte de Dragomir din Năpasta maestrului Caragiale. Și Dragomir face o crimă. Din dragoste: ca să poată lua în căsătorie pe Anca. Are însă remușcări teribile, un șir lung de ani, și numai mărturisirea faptei poate ușura conștiința apăsată. Chiar de aceea situația lui Dragomir deșteaptă milă în noi. Și totuși fapta lui a fost premeditată.

Cu cât mai multă milă simțim însă față de Savu Pantofaru, care a omorât în mod inconștient. Căci del S'a dus și el, ca alții, la cărciuma lui Vancea ca să ia parte la bucuria zilei

și nici prin gând nu i-a trecut că ce se poate întâmpla. Dar l-a răsbîit puterea vinului, căci el nu-l gusta decât la Paști și la Crăciun. Cum a putut o amintire veche să nască în el o ură atât de inverșunată încât să doboare pe Turcul lipsit de apărare și pe deasupra bolnav greu, rămâne o taină neînțeleasă pentru Savu, care era o fire blajină și miloasă și nu era în stare nici să taie capul unui pui de găină. Și acum iată-l în fața unui fapt de care numai cu greu își mai aduce aminte. De ar fi fost și el în războiu, ar fi altceval S'ar fi obicinuit, ca toată lumea, să vadă moartea în față, ar ști și el, ca prietenul Mutafu, că un Turc mai mult sau mai puțin nu numără nimic și s'ar împăca cu ideea că, înafară de el și sergentul, n'a văzut altul decât numai Dumnezeu. Da!... Dumnezeu!... Dar chiar aici e greutatea peste care nu poate trece Savu. Căci el are o conștiință care-i spune că Dumnezeu vede toate și răsplătește binele și răul.

În noaptea următoare Savu îngroapă cadavrul Turcului în mormântul părinților săi; apoi cade la pat, molipsit de boala lui Mahmud și plutește săptămâni de-a rândul între viață și moarte. »Pedeapsa lui Dumnezeu», am zice noi. Cât pentru Savu, moartea ar însemna poate o scăpare din chiururile conștiinței. Dar moartea nu vine. Savu se face sănătos și revenirea la viață face lumină în mintea lui trudită. »S'a gândit la moarte și la judecata care-i așteaptă... Dacă Dumnezeu i-a dăruit iarăși sănătatea, Dum-

În primăvara anului 1794, fizicianul *Chladni* a demonstrat că meteoriții, sau aeriții, nu sunt plămăziri fantastice, ci în adevăr cad din spațiul ceresc. Cu toate acestea, când *Biot* voia să țină o conferință la Academia din Paris asupra acestei probleme și a căderilor observate în Germania și Anglia, fu întrerupt de murmurul și șoaptele ironice ale celor prezenți, apoi de președintele însuși, care declara sentențios că nu e compatibil cu demnitatea științei să te ocupi cu astfel de basme copilărești. *Biot* trebuia să-și bage tratatul în buzunar și să tacă. Dar în locul lui au început încurând bubuiturile uranoliților.

În 26 Apr. 1803 au căzut pietri din cer la Aigle, fenomen verificat și de o comisiune emisă de aceeași Academie incredulă.

În 13 Martie 1806 cădere la Alais.

În 23 Nov. 1810 la Charsonville, lângă Orléans.

În 10 Apr. 1811 la Toulouse.

În 5 Aug. 1812 la Chantonalt.

În 5 Sept. 1812 la Agen.

În 15 Febr. 1818 la Limoges.

În 15 Iun. 1821 la Juvenas, dep. Ardèche.

În 2 Iun. 1822 la Angers

În 13 Sept. 1822 la Basse, cantonul Épinal (Vosges).

Meteoriții își cuceriră indigenatul și în Franța, scuturând prin detunăturile lor perucile academicianilor...

Așa trebuie să-și cucerească FAPTELE indigenatul în cugetarea filosofică a omului înțelegător, scuturând vorbăria goală și savantlicul nebulos al multor sisteme argante, orgolioase și mioape.

„Fericiți bărbaii, cari pătrund tainele sufletului și prin îndeletniciri de toată ziua se pregătesc spre înțelegerea tainelor cerești. Fericiți cei ce găesc bucurie în lucrurile d-zeești și nu se lasă copleșiți de piedecile veacului”. (*Urmarea lui Hristos*, 3, II, 6-7).

Gavril Todica.

Citiți și răspândiți „UNIREA”

nezeu are cu el o deosebită socoteală. Să-l fi chemat numai decât, după uciderea lui Mahmud, ar fi fost amar și vai de sufletu-i!... Dar cereșcul Stăpân s'a răsgândit; l-a trimis înapoi la viață și la ispașă. Savu nu se poate împotrivi hotărârii de sus, trebuie să facă pocăință.

Calea pe care va merge de acum omul nostru e deosebită de a altor criminali asemănători lui.

Dragomir, după multe ezitări, își dă pe față fața și se simte ușurat. Că va merge la ocnă, unde va flămânzi, va fi bătut și chinuit, e lucru mai puțin. Oricum, va avea numai o atitudine pasivă, dar împreună cu nădejdea că va scăpa din închisoare. Pe Savu însă nu l-ar mulțumi o astfel de pedeapsă. El nu face destul aceluia, căroră le-a răpit pe Mahmud. Nu! El ar pleca mai bucuros la ei și le-ar spune: »Nu-l mai așteptați pe Mahmud. Nu mai vine. M'a trimis pe mine, în locul lui... Voiu fi robul vostru... Primiți-mă să vă slujesc, să vă port de grijă și să vă iubesc în locul lui Mahmud». Dar fiindcă aceasta nu se poate, Savu primește cu resemnare canonul ce i-se dă din partea părintelui Silvestru: de a munci în atelierile altora, pregătind încălțăminte pe seama săracilor. Savu își închină de acum viața întreagă binelui obștesc și cutreeră țara, umblând »pe drumurile lui Cain, dar cu faptele lui Abel».

Pedeapsa are un caracter adânc creștinesc. Savu Pantofaru, care o împlinește fără șovăire, își înobilează sufletul, reușind să se ridice la cea mai perfectă iubire a deaproapelui. Faptele

Cruciada iubirii. Nici că se putea aduce Sfântului Părinte, de aniversara împlinirii alor zece ani de pontificat, un omagiu mai drag inimii lui ca acel torent al milosteniilor în favorul celor săraci, pornit în 12 Decembrie trecut de Card. Decan ca răspuns la enciclica „Nova impendet” publicată cu două zile mai înainte de aceea. (Am dat-o și noi în românește în folia numărului 42—1931 a „Unirii”). Și de atunci torentul danilor a tot crescut, din obolul caselor călugărești, a profețiilor italiene, a muncitorilor, a tineretului, a scriitorilor catolici (peste 50.000 lire), a multor săraci adesea avizați și ei la milă. Sumele încurse în felul acesta atinseseră deja în 4 Febr. c. totalul rotund de 500.000 Lire! Și continuă încă să vină.

În această cruciadă a iubirii lumea copiilor își are și ea partea sa de înțelegere și jertfă mișcătoare până la lacrimi. La apelul Papii, au ținut să răspună și ei, din toate părțile și din toate straturile sociale. Scrisorile ce însoțesc darurile acestor îngerași vrăjesc pe psiholog cu destăinuirile lor atât de mult grăitoare. Una singură dintr'un morman: a lui Mihail Eilul din Malta, care la darul său alătură și rândurile acestea: „Trimit, închise în această cutie de carton, 12 Lire, pentru a fi predate Sfântului Părinte, ca să le împărțiască, după cum va afla de bine, între săracii săi. Nu-l așa că-l puțin lucru? Totuși, e rodul unei munci de o săptămână pe care eu, copil de 14 ani, l'am câștigat pentruca să-mi ajut nițel familia. Cum ași dori să fi putut da mai mult! Rugați-l, cu toate acestea, pe Sfântul Părinte, să binevoiască a-l primi în numele meu, în numele bunel mele mame și a fraților mei cari îl iubesc și doresc a-l vedea ferice, ca mine. Da, oferiți-i acest dar ca să-l împărțiască celor mai săraci ca noi”. Pentru ceea ce, micuțul muncitor mulțumește cu anticipație.

Mille de săraci din Roma și sutele de mii de nevoiași din lungul și largul lumii, ajutați de asociațiile formate în toate părțile globului în urma enciclicei „Nova impendet”

anume pentru a le ușura mizeria insuportabilă, sigur, au pornit și ei o altă cruciadă, către ceru. Aceea a rugăciunii săracilor miluiți. Cruciadă căreia nici cerul nu-i poate rezista.

Argumentație cu duh. Nu de mult o seamă de ortodocși din Berghin au trecut la sf. Unire. Sesizat de întâmplare, și probabil voind să facă dovada vredniciei sale de protopresbiter nou-nouț al Sebeșului, păr. Vasile Oana s'a deplasat cum s'ar zice la fața locului. Lucru foarte firesc. Oițelor adunate să-l asculte le-a ținut apoi cuvânt împăciuitoare. Iarăși lucru firesc. Și creștinesc, s'ar putea spune dela distanță. Bine era de era și răzimat pe adevăr și cuminte.

Cum n'a fost. Pentru că, auzit de aproape acest cuvânt te desarmează cu lipsa-i de seriozitate, ca să nu zicem altceva.

„Să nu mai treacă nimeni la uniți — așa sună „voroava” protopresbiterială, — căci ei și așa se vor pierde azi-măine, pentru că în Europa sunt în majoritate ortodocșii, cari sunt la număr 15 miliarde (1), iar catolicii abia 3 miliarde. Deci grijii că apele cele mari niciodată nu se varsă în cele mici, ci cele mici în cele mari. Doar știți că Dunărea se varsă în Marea Neagră, nu Marea Neagră în Dunăre. Ba nici slujba lor nu este bună ca a noastră, că ei au luat dela noi toate slujbele și lor, — la uniți, — nici nu li-e iertat să facă liturghie cu prescură, ci cu pâine. Deci stați cu toții în biserica ortodocșă care e adevărata biserică a lui Isus Hristos, că și uniții se vor face ortodocși, vor veni în biserica noastră, unde au fost și au fugit la 1700”.

N'avem de zis nimic la logica, dogmatica și morala unei atari apologii a pravoslaviei... Te dă gata și pace. Atâta doar că facem o mică îndreptare la statistica păr. Oana, răzimați pe lucrările de specialitate a lui d'Espleries și Lesourd. Acolo numărul adeptilor confesiunilor din litigiu se precizează așa: În Europa catolicii dau un total de 201.855.000 (42,9%) suflete; ortodocșii: 120.710.175 (25,8%). În lumea întreagă în 1930 erau 351.839.665 (19%) catolici și 131.460.822 (7,1%) ortodocși,

sale, cu timpul, nici nu mai poartă pecetea pedepsei, ci izvorând din iubire, devin comoara cea mai prețioasă, pe care »furii nu o fură și moliile nu o strică».

Totuși prevedința îi rezervă o bucurie și mai mare, când reușește cu expunerea vieții proprii să scape dela moarte pe prietenul său Ibraim, un negustor turc din orașul Turnu. Întâmplarea o consideră ca un favor deosebit al grației divine. De acum poate fi liniștit, căci omorul e ispășit. Peste câțiva timp, va putea pleca cu inima împăcată la prietenul Ibraim, care s'a reintors în țara sa. A pregătit și ultima păreche de papuci, cea de împăcare, destinată lui Mahmud cel cu degetele goale. După o furtună pe mare, se îmbolnăvește. Un preot îl desleagă. Când debarcă în Constantinopol, Savu e pe pragul eternității. În lumea nouă, în care e pe cale de a intra, el vede pe Mahmud cu imineii (papucii) rupți și-și zice: »A așteptat părechea de iertare». Dar când să-i întindă, i-se arată niște picioare străpunse de piroane... Trecuse la veșnicie. Prietenul Ibraim îl primește cu cuvintele: »Frate Savule... Mahmud pe care l'ai văzut pretutindeni și l'ai slujit o viață întreagă, se odihnește în cimitir ghiaur, lângă părinții tăi... Vino și tu de te odihnește, în pământ turcesc, lângă părinții lui Ibraim!» — Această supremă jertfă de împăcare a lui Savu este totodată și simbolul credinței creștine care, necunoscând hotare și rase, străbate la toate neamurile de pe fața pământului.

Iată câteva idei și sentimente cari se

desprind din cetirea acestei cărți frumoase și alese. Ele fac din romanul păr. Galaction una din cele mai bune scrieri literare cu fond religios-moral. Cartea însă merită toată atențiunea noastră și din alt punct de vedere: ca operă literară remarcabilă.

Autorul reușește foarte bine să ne transpună în zilele de glorie ale războiului pentru independență, făcându-ne să simțim florii mândriei legitime de cari a fost cuprinsă generația dela 1877. Ne dă apoi figuri caracteristice din secolul trecut, în cari sufletul încă n'a pierdut nimic din primitivismul simplu dar cinstit al societății din vremile apuse. Întâlnim apoi o acțiune interesantă, în care personagiile își trăiesc viața, după rolul fixat lor de autor. Preoți cucernici, alături de funcționari mici și de oameni de afaceri, fiecare cu ideile și preocupările sale. — Păr. Galaction dă dovada și a minunatului său talent de povestitor, cu stilul clar și curgător, și scrie o românească deosebit de frumoasă.

Critica literară îi va găsi poate »defectul» că are tendință vădit moralizatoare. Ceeace însă nu scade nimic din valoarea cărții care, pătrunsă de un adânc sentiment creștinesc, poate fi totdeauna izvor de înălțare sufletească. Putem pune, în sfârșit, și în mâna tineretului o carte care nu-i va invenina sufletul — Cartea care unește, în mod armonios, utilul cu frumosul!

din totalul global de 1,850.174.334 de locuitori căți avea pământul în 1930.

Cum va fi ajuns pâr. Oana la numerele Sf. Sale — nu putem ști. Nicl nu dorim.

Știri mărunte

Personale. În »Monitorul Oficial« din 8 Februarie aflăm, cu multă bucurie, textul decretului regal prin care fostul director al liceului din Blaj, pâr. *Augustin Caliani*, director general al învățământului particular din ministerul instrucțiunii, a fost definitivat în acest post. — Felicitările noastre!

Aniversară cu urme. Pregătiți de preotul local, pâr. Gherghel, bunii credincioși din Ciecârlău (eparhia Maramureșului) au prăznuit cu multă pietate împlinirea alor 10 ani de pontificat ai Preafericitului Părinte. Ziua aceea de 14 Febr. c., cu festivalul ei religios, dat de Reun. mariană, o să le rămână adânc întipărită în amintire cu învățămintele ei și cu noua realizare legată de ea: înființarea Agru-lui. Din acest prilej au venit adecă în parohie dd. Ionel Pop, adv. și Mih. Gherman, dir. de bancă, delegați ai Agrului eparhial a căror sfaturi luminoase, atât de bine ajutate de conferența d. inv. Viorica Gherghel și a d. inv. Brumat și-au arătat roadele numai decât în forma Agrului ce a luat ființă într'o atmosferă de sărbătorească însuflețire. — Spre mângâierea inițiatorului, pâr. Gherghel, și bucuria credincioșilor și a cârmuirii bisericesti.

Locale. Duminica viitoare, a Fiului risipitor, va predica în catedrală pâr. *Dr. Septimiu Todoran*, profesor al liceului de băieți.

— Duminica trecută, la ora 11, s'a ținut, în localul »Casinei Române«, a IV adunare generală a Băncii populare »Axente Severu«. Membrii adunați în număr remarcabil au avut plăcuta surpriză de-a constata, din încheierile anului 1931, că această bancă mică, dar deosebit de viguroasă, nu numai că a rezistat biruitoare crizei extraordinare ce s'gduie în temeliile toată piața financiară, ci grație măsurilor de gospodărie precaută și sobră luate de conducători, a făcut un progres considerabil. Reușind să-și desfășoare activitatea, atât în ce privește depunerile cât și împrumuturile, aproape normal, ea a ajuns azi, cu capital social vărsat de 295.160 Lei, la depuneri de peste două milioane și a putut realiza, pe lângă alte îmbunătățiri din cursul anului, un venit net de 92.839 Lei. — Prudența cu care lucrează banca o dovedește, de altfel, și măsura luată acuma: de-a spori cu aproape întreg venitul fondurile de rezistență, în vederea eventualelor s'gduiri pe cari le-ar mai putea ascunde viitorul. — Banca populară »Axente Severu« este o frumoasă nădejde pentru iubitorii cooperăției.

Aviz. Ni-se cere publicarea următoarelor: După ce, prin cărțile postale alăturate la un număr trecut al acestui ziar, nu s'au comandat decât abia 125 exemplare din ediția mare, cu șematism, a »Calendarului dela Blaj«, — cu durere trebuie să aducem la cunoștința stimaților cetitori că anul acesta nu vom putea scoate ediția mare, cu șematismul întregii provincii mitropolitane, a »Calendarului dela Blaj«, fiindcă, pentru a nu păgubi, avem lipsă de cel puțin 1000 abonați. — Redacția »Calendarului dela Blaj«.

† **Dr. Enea Andrea**, avocat, după lungi și grele suferințe, împărtășit fiind cu sfințele taine, a adormit întru Domnul, la Sibiu, în noaptea de 14 Febr. c. — Fie-i somnul lin.

Mulțumită

Dna văd. *Silvia Anca*, mulțumește pe această cale pentru condoleanțele transmise în urma pierderii preaiubitului său soț Alexandru.

Telefonul »Unirii«

P. Târgu-Mureș. Ideile cuprinse în articolul »Artă bisericească« sunt departe de-a avea ascuțit personal. »Unirea« a scris în același sens și altădată. De aceea nimeni nu trebuie să se supere. — În colo, mulțumim pentru bunele sentimente ce ne păstrați.

»Chemarea« Cluj. Lual-ar gaia pe »Tutea« al Dv. da năzdrăvan mai e! La 1 Febr. când umbra »cu Iordanul prin presă« era încă un simplu revoluționar de rând; la 15 a aceleași luni ne revine coșcoțeamite »comisar al boborului«, și face harcea-parcea pe »bampirii cari sug sângele multimilor«. Și, nu-i fie de deochi, da bine-l mai prinde. Las că și are, neică, un dicționar pă cînste. Se vede de departe, că este »dintre aceia cari au trecut deja granițele convenționalului« bun simț și nu vrea să admită c-o fi existând și »familii bune«. — Cu groază și cu respect ne dăm la o parte din calea teribilului personaj. Preotul dela noi trece liniștit pe lângă odraslele unui neam hiperdemocrat și supraconvențional cari, în capul satului, se strămbă și scot limba la trecători. — Avem însă o smerită întrebare către conducerea »Chemării«: este de acord cu »chinul sufletesc« și tonul »trecut de granițele convenționalului« al proaspătului Troțki? Nu de alta, dar am vrea să cunoaștem și noi nițel »structura ideologică« a partidului național-tărănesc. Ca să știm ce avem de făcut.

S. Dumbrăveni. Mulțumim pentru bunele sentimente și dragostea ce ne păstrați. Suntem conștienți că majoritatea covârșitoare a cititorilor noștri simte la fel. Această credință este singura noastră răsplată, în vremuri mai bogate în încercări decât în bucurii. — Glasurile răslețe ale celor cari cântă extra chorum ne dor, de sigur, cu atât mai mult, cu cât le merităm mai puțin. Ele însă nu ne vor abate din drum. Avem conștiința, că împlinim o datorie, dela care nu-i iertat să ne abată amărăciunea unci clipe. Vom căuta s'o împlinim și pe viitor, cât ne vor ținea și ajuta puterile; gata să primim îndemnuri și sugestii dela oricine va ști da un gând bun pentru cauza comună. Triumful ei este, doară, singura noastră țintă. Pentru atingerea ei, dragostea și rugăciunile cititorilor ne sunt ajutoare de mare preț. — Dumnezeu cu noi!

Oficiul parohial Lighed. Am primit 300 Lei; achitat până la 30 VI 1932.

B. Mintiu. Chităm primirea abonamentului pe 1931; Oficiul parohial Izvin. Am primit 400 Lei, abonament pe 1929 și 1930.

M. Arad. Am primit 200 Lei. Abonamentul achitat până la 31 XII 1931.

In atenția parohilor și curatoratelor bisericesti!

COMANDAȚI

CLOPOTE

de calitate superioară, la cel mai mare depozit românesc din Ardeal:

ALEXANDRU ANCA
CLUJ, Str. Regina Maria No. 43.

Tot aici: Policandre, Sfeșnice, Ornate și Recvizite bisericesti, Prapori, Cărți preoțești și de rugăciuni. Diferite predici, VERSURI LA MORȚI (cântări funebreale pentru femei, bărbați și copii). Teatre populare și școlare, monoloage, dialoge. --

Medalii de aluminiu pt.

Reuniuni, cu inscripție

după dorință, etc.etc.

Cereți prețuri detaliate

Reuniunea de Consum societate pe acții Bouțariul de jos

CONVOCARE

Reuniunea de Consum, societate pe acții din Bouțariul de jos, va ține

A XXV-a adunare generală

în ziua de 10 Martie 1932, orele 10 a. m., la care On. acționari sunt rugați a lua parte în persoană sau prin delegați.

PROGRAM:

1. Raportul direcțiunii asupra activității desfășurate în anul 1931.
2. Raportul comitetului de cenzori.
3. Darea absolutului.
4. Aprobarea proiectului de împărțire a beneficiului.
5. Eventuale propuneri.

Active		Bilanț încheiat la 31 Decembrie 1931		Direcțiunea.	
				Pasive	
1. Cassa numerar	Lei: 954 22	1. Capital social	Lei: 40.000-	2. Creditori	57.392-
2. Mobilier	482-	3. Fond de rezervă	38.014.	4. „ dubioase	25.317.
3. Mărfuri Inventar	31 340-	5. „ cultural	8 000.	6. „ filantropic	494.
4. Debitori	165 710-	7. „ local	3.000.	8. Dividendă neridicată	564.
		9. Remunerații nelic.	1.569	10. Profit curat	21.134.
		11. Salarii datorate	3 000		
Total	Lei: 198 486 22	Total	Lei: 198 486		
Cheltueli		Contul Profit și Pierdere		Venite	
1. Impozite	Lei: 10.861-	1. Mărfuri	Lei: 40 175		
2. Cheltueli	2.180-				
3. Salarii	6 000-				
4. Profit curat	21.134 49				
Total	Lei 40 175 49	Total	Lei: 40.175		

Bouțariul de jos la 31 Decembrie 1931.

Director: Valer Paveloniu

Iosif Olariu ss.

Dionizie Raca ss.

Alexandru Bărcilă ss.

Iosif Agliceriu ss.

Sevastian Boldea ss.

Contul Bilanțului și al Profitului l-am examinat și l-am aflat în conformitate cu gstrele principale și auxiliare.

COMITETUL DE CENZORI:

Mihuț Preda ss.

Petruț Raca ss.

Zvahell Macivan ss.

Tipografia Seminarului teologic greco-catolic — Blaj

Celibatul clerical

De Dr. VICTOR CRIȘAN
preot misionar.

Că statul familiar împiedecă activitatea preoților misionari, aceasta las s'o spună un alt protestant. „Nu vorbesc despre oameni situați în orașe mari ca Peking și Calcutta, cu locuințe frumoase și salarii confortabile din America și Anglia, — zice un presbiterian, ¹⁾ vorbind despre misionari. Am întâlnit oarecâți bărbați zeloși, reîntorcându-se dintr'o misiune grea însoșiți de soție palidă și copii morboși, care în loc să ajute, erau o sarcină pentru activitatea misionarilor.“

Se impune deci din nou întrebarea: oare un Francisc Xaveriu și un Petru Claver în împrejurările mașteri de atunci, bătut-ar fi fost fără îndepărtate ca de ex. China și Japonia; cutreerat-ar fi fost ținuturi pustii și sălbatică ca acelea ale Africei, dacă ar fi fost cu muiere și copii?

Vestirea cuvântului și căsătoria

Preoții au să propovăduiască evanghelia. Dumnezeuștile învățături ale acesteia trebuiesc sădite în sufletul poporului. Dar pentru ca să ajungi la scop, ai nevoie de cunoștințe și încă de multe; mai ales acum când profeți mincinoși, zi de zi, cu graiu și în scris, îmbată și otrăvesc mințile cu greșeli, falșuri și minciuni îmbrăcate în vorbe cari de cari mai sunătoare. În lipsă de cunoștințe, e limpede, că n'ai ce da altora.

Servitorii altarului mai au nevoie și de tăria sufletească, ce se cade s'o aibă soldatul lui Hristos atunci, când declară războiu celor mai rafinate scăderi și sbiciește cu sbiciu de foc cele mai urgisite păcate.

Dar cum va aduna cunoștințe preotul, care — mai ales în vremuri de cumplită sărăcie — e silit, să se sbată pentru creșterea familiei și spre acest scop, cu voie, fără voie, are să jertfească aproape totul: timp, energie, bani, numai pentru familie? Intr'adevăr unul ca acesta e imposibil să ajungă la „puzderia“ de cărți ale celibelui dela sate, după cum foarte bine observă un confrate căsătorit. ²⁾ Și lipsind cărțile, lipsesc cunoștințele.

Preotul are să propovăduiască întregă Evanghelia. În urmare, va trebui să vorbească și despre sfaturile sublimе și atât de plăcute Domnului nostru, ce se cuprind într'ansa. Iar între acestea, la locul întâi stă fecioria. Preotul căsătorit însă, cu ce zel va vorbi despre această ingerească virtute câtă vreme chiar dânsul a trecut peste ea? „Cu ce obraz ar îndrăzni episcopul sau preotul să predice văduvei sau fecioarei despre integritate sau abstenență, ori să sfătuiască păstrarea patului curat, dacă dânsul a stărut să nască fii mai mult pentru lume decât pentru Dumnezeu?“ — întrebă pe dreptul sf. Siricius. ³⁾ Nemo dat quod non habet și drept a avut cine a zis, că numai vorbele preotului abstinent au fermecătoarea putere să nască feciorelnici pentru Hristos.

În ce privește curajul ce trebuie avut de preot când sbiciește ce e de sbiciut, ce vedem? Unul căsătorit spune ce spune și face

ce face, principalul fiind ca interesul familiar să nu sufere. Motivul? Primum vivere: ego et familia mea a Deo data. De aci vorbe și fapte strecurate și restrinse, nu cumva să fie deranjată comoditatea familiară. Sunt și excepții — cărora se cuvine toată cinstea — dar nîcînd n'au fost și probabil nu vor fi între ei Leoni, cari se opun unui Attila, oprind în drum „sbiciul lui Dumnezeu“, nici Gregorii VII, cari se înalță ca vulturii și cu fier roșu isbesc în servitorii altarelor cufundați în noroiul păcatelor trupești, curățind astfel lăcașurile de închinare ale bătrânei Europa, cărora le redă noi servitori idealști, reformați conform dorinței Domnului Isus. Luther et comp., clerul anglican, rusesc, grecesc, etc. grație căsniciei lui, nu dă destule dovezi de servilism trist?

În aceeaș vreme ce face clerul celibatar? Se înalță maiestos și în frunte cu feciorelnicul Ioan Botezătorul spune Irozilor: Non licet!

Preotul și spovedania

Ce să zic despre mărturisirea păcatelor? Aceasta ultra delicată instituție a Mântuitorului cere un grad de confidență a unui aproape super homo. Secretele inimii de natură gingașă pe de o parte, pe de altă parte unitatea sufletească matrimonială dintre soț și soție, pe mulți îi fac să creadă, că confidența dorită n'o găsec decât la preotul necăsătorit și, ca atare, gravitează mai mult spre confesionalul acestuia. Se întâmplă aceasta mai ales în clasa cultă. Nu negăm, că cei simpli și n preotul căsătorit privesc — cum bine fac — numai pe omul lui Dumnezeu, care desleagă păcate. Chiar și ntre aceștia însă se dau cazuri contrare.

Încă pe vremea când eram student mă întreba un badea Ioan: „Dle teolog, oare dnul părinte nu spune ceva dnei preotese din ce aude în spovedanie?“ „Nu“, — îi răspund. Au fost atâția preoți răi, preoți, cari au lăpădat reverenda, cari au părăsit Biserica, dar n'au violat sigilul sf. Taine. L'a păzit și-l păzește puterea dumnezească. Lămurit amănunțit, omul dela o vreme, după un răsuflu greu, continuă: „Hei dle, eu n'am spus un păcat popii, pentru că m'am temut nu uneori să spună ceva dnei preotese“.

Având sufletul una și aceeași bază, mă refer la un caz analog, petrecut între străini. Părintele Conway ¹⁾ povestea cu un episcopalian. Ajungând vorba la mărturisirea sacramentală, episcopalianul zice: „Eu cred în mărturisire chiar ca dta; dar n'aș putea recurge la ministrul (preotul) meu“. „Pentru ce?“ „Pentru că m'ar putea spune nevastei sale“.

Cum se explică dar, că sufletele gravitează mai mult spre confesionalul celibatarului? Așa, că ele văd în acesta un plus homo, o ființă, care nu trăește după regulile muritorilor de rând, peste cari se ridică tocmai prin sacrificarea celui mai comod lucru din viață. În plus nu e „împărțit“. Îi lipsește preoteasa, care să-i sparie — cum greșit se crede — penitenții pe baza comunicării de secrete dintre soți.

Așa se face, că fost-au vremuri, când unii au mers atât de departe, de refuzară să primească sfânta cuminecătură administrată de preot căsătorit ²⁾.

¹⁾ Questio Box, Nely Jork, 1924, pag. 344.

²⁾ Concil. Carthag. can. 33; cfr. Concil. Provincial Prim, Blaj, p. 139.

Preotul și turma sa

Biserica apuseană impune celibatul și pentru urmările lui bune pentru societate.

Preotul este păstorul turmei, peste care are jurisdicție. Ceea ce vrea să zică, că dânsul trebuie să fie pregătit totdeauna, să-și pască oile după pilda păstorului credincios. A sta de pază, ca lupii să nu între în turmă; a ajuta orfanii, săracii și văduvele; a întări pe muribunzi în lupta decizivă pentru mântuire; a-ți da silința, să împaci soții invrăjbiți, în a căror căsnicie dușmanul a sămănat neghină; a mângăia pe cei întristați și a căuta pe cei ră-tăciți; a face să strălucească virtutea în lumina ei orbitoare; în fine, a-ți pune chiar și vieța pentru turmă, — iată chemarea adevăratului păstor, care poate zice: „Tuturor toate m'am făcut ¹⁾“. Aceasta chemare grandioasă însă, spre a fi împlinită, este aproape imposibil pentru un om căsătorit. Întâiu, pentru că acesta este „împărțit“ și tînde, cum să placă mai întâiu muierei, apoi copiilor și apoi parohienilor. Multele griji familiare copleșindu-l, zelul i-se tocește și din bărbatul spiritual de odinioară se trezește om de rând, sbătându-se după bunurile lumii ca și ceilalți muritori. Chiar dacă ar vrea, sunt casuri, că nu-și poate împlini voința. Ar da milă celor lipsiți, dar nu poate, — cel puțin atâta nu, câtă se cere, ori ar vrea, — fiindcă familia primează și: Caritas bene ordinata incipit a semet ipso ²⁾. Ar merge să mângăie fiii sufletești de pe patul suferințelor, dar aceia sunt departe și vremea-i târzie; apoi multe se pot întâmpla în drum, și, dacă sugestiile familiei sunt cât de cât, e periclu, că cumpăna se coboară mai mult spre datorințele familiare decât spre cele sacerdotale. În caz de morburi contagioase nu e consult să se apropie de patul bolnavului muribund, pentru ca să nu-și infecteze familia. Vorba ceea: Caritas non obligat cum magno incommodo. — Suntem dator să recunoaștem însă și o facem cu bucurie, că în biserica noastră au fost și sunt preoți căsătoriți, cari n'au voit și nu vor să știe de acest principiu. Stau la pază cu ori ce jertfă.

În general vorbind, preotul ca învățătorul celor mici, ca părintele ocrotitor al orfanilor și văduvelor și consolatorul celor de pe patul de moarte, trebuie să fie gata ziua-noaptea, în ploaie și furtună, în vreme de pestilență, chiar cu riscul vieții sale, să ajute unde și cum se cere. Aceasta promptitudine însă numai atunci e posibilă, dacă dânsul nu are griji, familie, lacrimi de soție și una mîie alte considerante, cari îl rețin ³⁾. Macar cât este de urit și respingător, când preotul nu-și face datorința în punctul acesta! Exempla loquuntur.

Bântuia colera în Europa și câtă vreme preoții celibi provedeau cu cele necesare pe cei infectați, arhiepiscopul anglican ⁴⁾ din Dublin a publicat o pastorală, care suna așa: „Bolnavii de pe patul de moarte să nu cheme preoții la ei, căci oficiul acestora este predicarea evangheliei; a da oamenilor știință; a îndrepta pe cei ră-tăciți; a încuraja pe cei fri-coși și a întări pe cei slabi; și pentru împlinirea acestor datorințe nu se poate alege un loc mai rău, decât patul durerilor și mai ales acela al morții“.

La aceasta pastorală, un păstor sufleteș face următorul advertiment: „Poporul, deschide-ți ochii și înțelege, cât este de bine pentru tine a avea preoți, cari nu sunt împărțiți între Dumnezeu și muiere; preoți cari sunt ai tăi cu totul... Nu dori nici odată, ca preoții tăi să se

¹⁾ 1 Cor. 9, 22.

²⁾ Caritatea bine înțeleasă începe dela tine însuși.

⁴⁾ Jones, op. cit. pag. 168.

³⁾ Annales de philos. chretienne, Aout. 1832. t. 5, pag. 156.

¹⁾ Cf. Conway, Question Box, New York City, 1924, pag. 343.

²⁾ Vezi Unirea, Blaj, din 14 Dec. 1929, art. „Din via Domnului“.

³⁾ Epistola 10, seu Canones synodi Romanorum ad Gallos episcopos, 5, Mgne P. L. vol. 13, 1160. „Quo enim pudore viduae aut virgini ausus est episcopus vel presbyter integritatem vel continentiam praedicare, vel suadere castum cubile servare, si ipse saeculo magis institit filios generare, quam Deo?“

însoare, fiindcă atunci ei vor fi asemenea ție și nu ți-or mai sluji¹⁾”.

„Intr'adevăr nu mică nenorocire a însemnat pentru creștinism permiterea căsătoriei în clerul nostru, — zice un protestant, — deoarece de fapt a urmat ceea ce inevitabil a trebuit să urmeze și ceea ce cu totul ar fi trebuit să se prevadă: dela aceasta epocă bărbații noștri bisericesti nu se mai ocupă cu alt lucru decât cu nevasta și copiii lor²⁾”. — Mutatis mutandis, în general, nu sună aceasta tuturor clericilor căsătoriți de oricare naționalitate?

Un alt caz. Indatăce auziră Franciscanii din Ierusalim, că ciuma seceră jertfe numeroase în oraș, unul din ei, întărit cu sfintele sacrameinte, părăsește casa. El merge să stea în ajutor celor în pericol. Credincioșilor împăcați cu Dumnezeu le toarnă în suflet balzam de mângâiere, iar păgânilor, de nu alta, întru cât se poate, le alină durerile trupești. Și, pentru ca să nu infecteze pe frații săi din mănăstire, rupse contactul cu ei. Zilnic, însă la anumită oră, făcea să sune un clopoțel așezat înaintea căsii, dând de știre în felul acesta fraților săi, că încă e în viață. Nu sună clopoțelul — înseamnă, că și pe dânsul l-a chemat Dumnezeu dintre cei vii, și alt frate are să-l suplinească în misiunea plină de dragoste creștinească. Așa se înțeleseră înainte de plecare³⁾.

În felul acesta lucrează preotul, care nu cunoaște altă familie decât, pe care i-a încredințat-o maica Biserică.

Interesele societății reclamează celibatul

Este apoi nevoie să mai accentuăm, că preoțimea căsătorită nu poate crea atâția feciorelnici și călugări sfinți, cari prin jertfe mari și rugăciuni multe sunt membri scumpi ai societății? Oare istoria nu ne pune înaintea ochilor tot ce a făcut clerul celibatar pentru omenime? Celibatul a pus fundament creștinismului. El a propagat evanghelia în veacurile prime și periculoase și o propagă și azi în toate părțile lumii. El nobilitează munca, punând în mână preoților săi unelte de lucru luate dela sclavi. Moravuri bazate pe evanghelia creștină, frumoasa virtute a castității, penitență, suferință fără murmur, — acestea toate și-au avut scutul sub aripile lui. Celibatul umple închisorile și arenele cu martiri de al căror sânge imuiat, pământul Bisericii aduce roadă însuțit. Că legea creștină, științele, dreptul roman n'au fost șterse de pe fața pământului, când cu invaziunile germane, celibatului îi revine meritul. După invaziuni el ține la suprafață demnitatea familiei creștine și libertatea popoarelor. El scoate din Italia hoardele musulmane și de ale lui ecouri răsună văile depărtatului răsărit. Un Francisc de Sales, Vincențiu de Paul și un Fenelon numai în grădina celibatului au putut răsări.

„Când tiranii făceau neamurile să tremure, — zice Jones⁴⁾, — și când erau cufundați în cele mai mari viții și nime nu cuteza să-și ridice glasul, preotul catolic se prezenta înaintea lor, făcându-i atenți la judecata lui Dumnezeu, ce are să-i ajungă. În vreme de epidemie, pestilență, coleră, când lumea fugea, lăsând muribunzii în necazul lor, cel ce nu știe de frica morții a fost și este preotul catolic. Preoții și călugării catolici au fondat școlile, spitalele, azilele de orfani, institutele pentru bătrâni și alte multe institute de caritate, ce există azi. Dintre ei s'au ridicat sfinții, doctorii Bisericii,

¹⁾ Epistola episcopului Algeritani pro coelibatu Cleri, an. 1851.

²⁾ King, political and literary anecdotes. 1819.

³⁾ Mehler, Beispiele, tom. 3, p. 227.

⁴⁾ Jones, op. cit. pag. 173.

păstorii turmelor credincioase, părinții copiilor mizeri și părăsiți, sfătuitoarii poporului, refugiul asupriților, făcătorii de pace și intermediarii părților rivale. Unde trebuie căutată cauza acestei activități binecuvântate a clerului catolic — care îmbrățișază toată lumea, toate neamurile și toate clasele societății nouăsprezece veacuri dearându-l, — dacă nu în minunatul rod al votului (castității), în urma căruia preoții, liberi de cătușele lumii, își pot împlini sublima chemare conform pildei Domnului nostru? Da, votul aduce preotului respectul, iubirea și încrederea credincioșilor și el face, ca preoții să-și împlinescă datorințele mai ușor⁵⁾.

Iată dar că chiar interesele societății militează pentru celibat.

Greutățile tralului și celibatul

Vorbind despre celibat, vrând-nevrând, avem să atingem și chestiunea materială. ce-l privește pe preot.

Preotul celib, fiind singur, se poate îndestula mai cu puțin. Fie ori cât de slabă parohia, existența lui nu-i periclitată. De nu alta, îi colectează parohienii până și bucate, cum sunt deja cazuri. Nu așa însă cel căsătorit. Multe, poate prea multe, surori preotese pretind a fi factice în curent cu moda, barăm în parte⁶⁾. Pruncii au să fie crescuți, după cum cere poziția socială a preotului și spiritul vremii. Feciorii la școală, cu vesminte, cărți și taxe scumpe; fetele la fel, în plus zestrea măritișului. Aduge, că familia de regulă e binecuvântată cu un număr mărișor de prunci și că cele mai multe parohii sunt foarte sărace; ia apoi cazul, când aceste două condițiuni se unesc. În consecință nu ne vom mira, dacă preotul este silit a recurge la tot felul de izvoare de venit, fie acelea chiar și în dauna pastorației ideale, cu toate că nimenea ostaș fiind, nu se amestecă în lucruri lumești, ca să placă celui ce l-a luat⁷⁾”.

În legătură cu cele precedente, ca nu cumva să rănim inimi alese și să pricinuim supărări celor buni, ceea ce n'are loc în intențiunea noastră, — recunoaștem, că sunt preotese foarte vrednice, cari, cu întreg felul lor de a fi, fac mărturie în tot locul și în tot timpul, că înțeleg demnitatea ce le-o împrumută caracterul de preot și slujba sfântă a soților lor. Modeste, serioase, rezervate și însuflețite de credința în Dumnezeu și de dragostea agrului, în care muncesc soții lor, — îi ajută, îmbărbătându-i la rugăciune, la muncă, la moderațiune, la post, la pregătire conștiințioasă pentru celebrarea cu demnitate a sf. Taine, pentru predici, pentru conferințe populare. Participă regulat și cucernic la serviciile divine în biserică împreună cu copiii și servitorii lor. Se mărturisesc și cuminecă des. Se îngrijesc de curățenia casei Domnului, de a odăjdiilor bisericesti, deosebit de a sf. altar. Stau la conducerea reuniunilor mariane și de binefacere, dovedind, că acele sunt organizații vii. Se poartă la surorile lor țărance, ca să le înalțe, învățându-le arta culinară, a cusutului, țesutului, deosebit arta de a-și îngriji și crește fiii. Cu fapta și cu vorba contribuie la menținerea și dezvoltarea portului și a frumoaselor obiceiuri naționale. Cercetează și ajută cu ce pot pe năpăstuiții de soarte din comună etc. — Acestor preotese le răsplătește Domnul, iar neamul și Biserica le sunt recunoscătoare.

⁵⁾ Un mare arhieru spunea îndurerat, că o doamnă preoteasă i-s'a prezentat în audiență îmbrăcată după ultima modă, cu fața vopsită. Văzându-o, se întrebă: Oare femeia aceasta ce parte de colaborare poate să aibă în viața de jertfă a soțului său?

⁶⁾ 2 Tim. 3, 4.

Glasuri de preoți familisti pentru celibat

Pentru ca să nu se creadă, că vorbesc din vânt ori că exagerez, îmi iau voie să angajez în cauză martori celibatului competenți, cari să întărească spusele mele. Deși s'ar părea, că spun acelaș lucru, totuș face să-i cităm chiar și cu riscul de a cădea în repețire, deoarece dânsii cunosc vieța familiară a preotului la perfecție și ceea ce pun pe hârtie este cea mai crudă realitate.

„La noi se vorbește foarte rar despre celibat, — zice un confrate familist⁸⁾, — pentru că introducerea lui și la noi, în multe privințe ne-ar atinge în mod foarte simțitor. Posibilitatea de a ne putea căsători cei mai mulți o consideră ca un drept, pe care l-au avut și de care s'au folosit strămoșii noștri, și la care cu greu vom putea renunța noi, urmașii lor. Felul nostru de a trăi, educația noastră, mediul social, în care trăim, toate ne fac să credem, să fim convinși chiar, că celibatul nu ar fi pentru preoțimea noastră.

„Ceeace e o mare rătăcire, din care trebuie să ieșim cât mai curând și cât mai complet. Ca unul care sunt în pastorație și pe deasupra familist, cred, că pot spune cu destul temei, cuvântul acesta. Noi cei căsătoriți ne dăm tot mereu seama de avantajele și desavantajele vieții conjugale. Și vorbind strict numai de influența, pe care o are viața familiară a preotului asupra chemării lui de păstor sufletesc, găsim, că ea pune pe preot în fața unor greutăți foarte mari. În multe cazuri de abia va ști cui să servească: lui Dumnezeu sau intereselor familiare? Orice s'ar zice, viața familiară în cele mai multe cazuri împiedică pe preot de a fi tuturor toate. Grijiile vieții, educația unei familii de obicei destul de numeroasă, dacă nu duc la certuri cu credincioșii, totuși atrag pe preot dela chemarea lui. Unde mai punem, că dela preotul căsătorit se cere să între și el în rândul oamenilor, să fie de față la petreceri, la dansuri și gustări, onorând cu prezența lui distracțiile lumești ale intelectualilor comunității bisericesti, unde trebuie să-și conducă soția și la cari caută să participe și el. Căci oricât ar fi de modest în astfel de împrejurări, nu poate să nu fie „om ca toți oamenii”.

„Ascheza creștină catolică ne prescrie amănunțit, cum trebuie să trăim. A slăbi din aceasta înseamnă a ne scobori într'o situație, nu tocmai demnă, cu care însă din păcate, familisti ne obicinuim de pe o zi pe alta, nu odată până la completă laicizare. Mai departe, persoana preotului în virtutea chemării sublime, pe care o are de a fi medic al sufletelor, trebuie să fie liberă de tot ce este lumesc. Talarul preoțesc trebuie să-l despartă de tot ce-i prea pământesc. Activitatea lui, chiar dacă se extinde la câștigarea de bunuri vremelnice, trebuie să fie desinteresată, să se mărginească la minimum necesar; — tot recerinte cărora mai ușor le face față un ceibe ca un căsătorit.

„Vremile schimbate cer forme noi de viață. Noi trebuie să rupem cu imobilismul oriental și să ne orientăm după Roma, de care ne leagă originea și credința. În ce privește viitorii preoți, ar fi vremea să se facă tot posibilul în educația seminarială, ca să iasă cât mai mulți celibi din leviții de azi, criza de vocațiuni ne mai fiind așa mare ca imediat după războiu.

(Va urma)

⁸⁾ Vesi „Unirea”, Blaj, din 2 Maiu 1931, art. „Din problemele zilei”.